

DOI: 10.38136/jgon.825856

Menopoz Dönemindeki Kadınların Psikolojik İyi Oluşları ile Algılanan Sosyal Destek Düzeyi Arasındaki İlişki**The Relationship Between Perceived Social Support and Psychological Well-Being of Women During Menopause**Aysel A. ÖZDEMİR¹
Funda KAVAK BUDAK² Orcid ID: 0000-0001-5163-5298 Orcid ID: 0000-0002-2159-0180¹ Dr. İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye² Doç. Dr. İnönü Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye**ÖZ**

Amaç: Bu araştırma menopoz dönemindeki kadınların algıladıkları sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereçler ve Yöntem: İlişkisel tanımlayıcı türde Ağustos 2020-Ekim 2020 tarihlerinde arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Malatya Battalgazi'ye bağlı 10 ASM'den kura yöntemi ile seçilen 4 ASM'ye kayıtlı 500 kadın oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, ASM'lere kayıtlı olup, araştırmaya katılma kriterlerine uyan 300 kadın ile veriler toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadınların algıladıkları sosyal destek düzeyleri 45.77 ± 14.89 (yüksek düzey) psikolojik iyi oluş düzeyleri 40.32 ± 10.20 (yüksek düzey) olarak belirlenmiştir. Kadınların algıladıkları sosyal destek ile psikolojik iyi oluş puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p < .05$).

Sonuç: Araştırmaya katılan kadınların algıladıkları sosyal destek arttıkça psikolojik iyi oluşlarının arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Menopoz, Psikolojik İyi Oluş, Algılanan Sosyal Destek

ABSTRACT

Objectives: This research was carried out to determine the relationship between social support perceived by women in the menopause and psychological well-being.

Methods: Correlational descriptive type was performed between August 2020 and October 2020. The sample of the study consisted of 500 women registered in 4 FHC s selected from the 10 FHCs connected to Malatya Battalgazi using the draw method. In the research, the sample selection method was not used, data was collected with 300 women who were registered with ASMs and who met the criteria for participation in the research. The Perceived Social Support Scale with Psychological Well-Being was used to collect the data.

Results: Perceived social support levels of women participating in the study were determined as 45.77 ± 14.89 (high level) psychological well-being levels as 40.32 ± 10.20 (high level). A statistically significant relationship was found between the perceived social support and psychological well-being scores of women ($p < .05$).

Conclusions: As the social support perceived by the women participating in the research increases, their psychological well-being increases. Trainings are recommended for menopause, which is a risky period in every respect, to be healthy in all aspects.

Keywords: Menopause, Perceived Social Support, Psychological Well Being

GİRİŞ

Menopoz fiziksel, sosyal ve ruhsal değişimlerin yaşandığı riskli bir dönemdir. Her kadında menopoz şikayetlerinin türü ve şiddeti östrojen seviyesinin azalmasına bağlı olarak farklı yaşanmakta ve dolayısıyla farklı ruhsal etkilere neden olmaktadır. Bu dönemdeki ruhsal değişiklikler, özellikle kadının menopozu algılama şekline, içinde yaşadığı kültüre ve kişilik özelliklerine

göre değişmektedir (1,2). Ruhsal değişiklikler olumlu baş etme yöntemleri ile desteklenirse, kadın bu dönemi daha kolay kabullenme ve en az kayıpla atlatabilir. Bu yöntemlerden biri de sosyal destek mekanizmalarının harekete geçirilmesidir.

Sosyal destek başkaları tarafından sağlanan yardımın yeterli olduğu, başkaları tarafından bakıldığı ve değer gördüğü anlamına gelmektedir. Sosyal destek fiziksel ve ruhsal sağlığın gelişimi için önemli bir faktördür. Menopoz dönemi kadınlar için

Sorumlu Yazar/ Corresponding Author:

Aysel ÖZDEMİR

Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Elazığ, Türkiye

E-mail: aysel_akbeniz@hotmail.com

Başvuru tarihi : 14.10.2020

Kabul tarihi : 13.02.2021

duygusal ve sosyal desteğe ihtiyaç duyulan bir dönemdir. Koçak ve ark. klimakterik dönemdeki kadınların sosyal desteğini orta düzey olarak değerlendirmiştir (3). Menopoz dönemindeki kadınlar yaşadıkları fiziksel ve ruhsal değişimler nedeniyle etrafındaki bireylerin desteğine ihtiyaç duymaktadırlar. Kadınlar algıladıkları sosyal destek ile etraflarında güvenebilecekleri insanların var olduğunu, önemsendiğini, sevildiğini ve değer verildiğini hissetmektedir (3,4).

Menopoz döneminde yaşanan değişimlerin etkisiyle kadınların sosyal destek sistemini oluşturan eş, aile ve arkadaş ilişkileri bozulabilmektedir. Sosyal çevre ile ilgili sorunlar menopoz dönemine uyumu zorlaştırmakta, aile, iş ve toplumsal yaşamı olumsuz etkilemekte ve kadının ruhsal problemler yaşamasına neden olmaktadır (3,4). Karlıdere ve Özşahin menopozal dönemde sosyal desteğin iyi olmasının psikiyatrik morbidite geliştirmeme konusunda olumlu bir etken olduğunu belirtmiştir (5). Menopoz dönemindeki kadınların sosyal destek sistemlerinin artırılması olumsuz durumla başa çıkmayı, yeni duruma uyum sağlamayı, stresle başa çıkma ve stresi azaltmayı sağlayarak ruhsal yönden iyi hissettirecektir (4,5). Kadınlarda sosyal destek, sevgi, şefkat, benlik saygısı gibi temel gereksinimleri karşılayarak psikolojik iyi oluş üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik iyi oluş, yaşamda karşı karşıya kalınan varoluşsal sıkıntılarla baş edebilme biçimidir (6). İyi oluş, mutluluğu sadece iyi hissetme olarak algılamamanın ötesinde kendini gerçekleştirebilme olarak da bilinmektedir. Menopoz dönemindeki kadınların iyi hissetmeleri için öncelikle kendilerini ve kendi geçmişlerini olumlu olarak değerlendirmesi gerekmektedir (4,5). Bunu yapabilen kadın kendi ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olmaktadır. Bunun dışında psikolojik iyi oluşu sağlayabilmek için diğer insanlarla olumlu kişilerarası ilişkiler kurmak gerekmektedir. Ayrıca kadının kendi yaşamı ve çevresindeki olumsuzlukları yönetebilmesi de psikolojik yönden iyi hissetme için önemlidir. Menopoz dönemindeki kadınlarda yaşamın anlam ve amacının olması da psikolojik yönden iyi hissetmeyi sağlayabilmektedir (5,7). Menopoz döneminde yaşanan tüm problemleri en iyi şekilde yönetebilmek psikolojik yönden iyi olmak ile ilgilidir. Kadınların her dönemde ve özellikle premenopozal dönemde psikolojik olarak desteklenmeleri önem arz etmektedir. Öyle ki kadınların yaşam süresinin artmasıyla beraber menopozda kalma süreleri de uzamış ve bu dönemin ruhsal yönden sağlıklı geçirilmesi sağlıklı yaşlanmanın en önemli basamağı haline gelmiştir (7).

İnsanı tüm yönleriyle, her dönemde ele alan psikiyatri hemşireli-

ğinin kadının sosyal destek mekanizmalarını harekete geçirmesi kadının psikolojik iyi oluşuna katkı sağlayacaktır. Bu anlamda premenopozal dönemden başlayarak, kadın yaşamına destek, danışmanlık ve eğitim vermesi önemlidir. Kadınların menopozal sürecin bedensel ve ruhsal belirtilerini bilmesi dönemin kabul edilmesini kolaylaştıracak, yaşamın geri kalanda iyi oluşu arttıracaktır.

Bu araştırma menopoz dönemindeki kadınların algıladıkları sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Türü: Araştırma ilişkisel tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zamanı: Araştırma Ağustos 2020-Ekim 2020 tarihlerinde arasında Malatya Battalgazi'ye bağlı 4 Aile Sağlığı Merkezinde (ASM) yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Malatya Battalgazi'ye bağlı 20 ASM'den kura yöntemi ile belirlenen 4 ASM'ye kayıtlı menopoz dönemindeki 500 kadın oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma, 50 kadın alınma kriterlerine uymadığı, 130 kadın araştırmaya katılmayı kabul etmediği ve 20 kadının verilerinde eksiklikler olduğu için 300 kadın ile tamamlanmıştır.

Araştırmaya Alınma Kriterleri:

-Son 12 aydır cerrahi ve ya doğal yoldan menopoza girmiş olma

Araştırmadan Dışlanma Kriterleri:

-Psikiyatrik bir tanı almış olma

-İletişim kurmayı engelleyecek herhangi bir soruna sahip olma

Veri Toplama Araçları

Veriler araştırmacılar tarafından Tanıtıcı Özellikler Formu, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu:

Tanıtıcı özellikler formu menopozal dönemdeki kadınların sosyo-demografik özelliklerini ve menopozal özelliklerini içeren (yaş, eğitim durumu, gelir durumu, çalışma durumu ve menopoz süresi) sorulardan oluşmaktadır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ)

Zimet ve ark. tarafından geliştirilmiş ve Eker ve ark. tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. ÇBASDÖ eş/part-ner,

aile, arkadaş ilişkileri olmak üzere sosyal desteğin kaynağına ilişkin üç alt boyutu içeren, toplam 12 maddeden oluşan ve sosyal desteğin yeterliliğini değerlendiren 7'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte her madde 7 aralıkta derecelendirilmiştir (kesinlikle hayır:1 ile kesinlikle evet:7). Ölçeğin puanlanmasında her alt ölçekteki dört sorunun puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı ve bütün alt ölçek puanlarının toplanması ile toplam ölçek puanı elde edilmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı 0.89'dur (8). Bu araştırmadaki Cronbach's alpha katsayısı ise .85 olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Altboyutları

Ölçek	Madde Sayısı	Alınabilecek En Yüksek ve En Düşük Değer
Aile Alt Boyutu	4	4-28
Arkadaş Alt Boyutu	4	4-28
Özel Biri Alt Boyutu	4	4-28
Toplam	12	12-84

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik iyi oluş, insanın iyilik halini destekleyen olumlu ilişkilerden, amaçlı bir yaşama sahip olmaya kadar önemli öğeleri içeren bir kavramdır. 8 maddeden oluşan 7 likertli bir ölçektir. Ölçekten alınan puan 8-56 arasında değişmektedir. Yüksek puan kişinin birçok psikolojik kaynak ve güce sahip olduğunu göstermektedir. Dincer tarafından 2009 yılında geliştirilmiş ve ölçeğin Cronbach's alpha katsayısını .87 olarak bulmuştur. Tellef tarafından 2013 yılında Türkçe geçerlilik güvenilirliği yapılan ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı .80 olarak bulunmuştur (6). Bu araştırmadaki Cronbach's alpha katsayısı ise .81 olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Ölçek	Madde Sayısı	Alınabilecek En Yüksek ve En Düşük Değer
Toplam	8	8-56

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından, Ağustos 2020-Ekim 2020 tarihlerinde arasında COVID-19 salgını nedeniyle; ASM bahçelerinde açık alanda, maske ve sosyal mesafe kurallarına uyularak toplanmıştır. Okuma yazma bilen hastalar anket formlarını kendilerini doldurulmuş, okuma yazma bilmeyen hastalara ise araştırmacılar tarafından sorular okunarak, cevapları kaydedilmiştir. Veri toplama işlemi 15-20 dakika sürmüştür.

Verilerinin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma için $p < 0.05$ önemli kabul edildi. Verilerin analizinde; ölçeklerin geçerlilik güvenilirlik kat sayılarının hesaplanmasında Cronbach'salphareliabilityanalysis, tanıtıcı özellikleri belirlemede yüzdelik dağılım, ölçeklerin toplam puan ortalamalarının belirlenmesinde aritmetik ortalama, ölçek karşılaştırılmalarında ise korelasyon analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce İnönü Üniversitesi'nden etik kurul izni, ASM'den yasal izin, araştırmaya katılan kadınlardan ise yazılı ve sözel izinler alındı. Kadınlara araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verildi. Araştırmaya katılan kadınlara bilgilerinin gizli tutulacağı ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları konusunda bilgi verildi. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapıldı.

Araştırmanın Sınırlılığı

Bu araştırmanın sınırlılığı, tek merkezde ve benzer sosyokültürel özelliklere sahip kadınlarla yürütülmüş olmasıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan menopozal dönemdeki kadınların tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları incelendiğinde; yaş ortalamaları 54.94 ± 5.67 olarak bulunmuştur. Kadınların % 77.7 'si evli, % 14'ü lise ve üzerinde öğrenim düzeyine sahip; % 60.3'ünün gelir düzeyi orta; % 84'ü çalışmıyor, % 56'sı 5 yıl ve üzeri menopoz öyküsüne sahiptir (Tablo 3).

Tablo 3. Kadınların Tanıtıcı Özellikleri (n=300)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Evli	233	77.7
Bekar	67	22.3
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	45	15
Okur-yazar	101	33.7
İlkokul	109	36.3
Lise	34	11.3
Üniversite ve üstü	11	3.7
Gelir Durumu		
İyi	40	13.3
Orta	181	60.3
Kötü	79	26.3
Menopoz süresi		
0-1 yıl	44	14.7
2-4 yıl	118	39.3
5-7 yıl	98	32.7
8 yıl ve üzeri	40	13.3

Kadınların psikolojik iyi oluş puan ortalamaları 40.32 ± 10.20 olarak; algılanan sosyal destek düzeyleri ise 45.77 ± 14.89 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan kadınların psikolojik iyi oluşları ile algılanan sosyal destek puan ortalamaları yüksek düzeyde bulunmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Kadınların Psikolojik İyi Oluş ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçek Toplam Puan Ortalamaları

	Min-Max Puan	Ort±SS
Psikolojik İyi Oluş	8-56	40.32 ± 10.20
Algılanan Sosyal Destek	12-84	65.77 ± 14.89

Kadınların algıladıkları sosyal destek ile psikolojik iyi oluşları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde güçlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < .05$) (Tablo 5).

	Algılanan Sosyal Destek	
Psikolojik İyi Oluş	r	.860
	p	.000

$p < 0.05$ anlamlı

Kadınların algıladığı sosyal desteğin psikolojik iyi oluşu açıklamada istatistiksel öneme sahip olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Algılanan sosyal destek psikolojik iyi oluşu %68 oranında açıklamaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. Kadınlarda Algılanan Sosyal Desteğin Psikolojik İyi Oluşa Etkisinin Regresyon Analizi İle Açıklanması

Algılanan Sosyal Destek							
	R	R ²	β	t	p	df1, df2	F
Psikolojik İyi Oluş	0.26	0.68	0.179	4.653	0.000	1,298	21.646

$p < 0.05$ önemli

TARTIŞMA

Menopoz dönemindeki kadınların algıladıkları sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın bulguları literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan menopozal dönemdeki kadınların algıladıkları sosyal desteğin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Koçak ve ark. çalışmasındaki limakterik dönemdeki kadınların sosyal desteğini orta düzeyde bulmuştur (3). Koç ve Sağlam premenopoz döneminde eşinden sosyal destek görenlerin menopozal döneminin kolay geçtiğini belirlemiştir (7). Sosyal desteği iyi olan kadınlar menopozal dönemi doğal bir süreç olarak görebilmektedir (9). Zıvdır ve Sohbet menopoz dönemindeki

kadınların en çok desteği eşlerinden gördüklerini saptamıştır (10). Araştırmamızın sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir. Kadınların menopoz döneminin fiziksel ve ruhsal sorunları ile daha kolay baş edebilmeleri için bu dönemde sosyal desteğe olan ihtiyaçları artmaktadır. Menopoz dönemi kadınlarda menopozla yükledikleri anlama kültürel normlara, sosyal etkilerine göre farklılık gösterebilmektedir. Araştırmanın yapıldığı Malatya bölgesinde sosyal ilişkilerin kuvvetli olduğu geleneksel Türk aile yapısı hüküm sürmektedir. Araştırmamızın sonuçları bu nedenden kaynaklanmış olabilir.

Araştırmaya katılan menopozal dönemdeki kadınların psikolojik iyi oluşlarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Shifren ve Nancy menopozal dönemden önce mental problemleri olan kadınların menopoz sonrasında belirtilerin artışı yönünden daha tehlikeli olduğuna dikkat çekmiştir (11). Abdelrahman ve ark. menopoz döneminde psikolojik iyi oluşun düşük stres ile alakalı olduğunu belirtmiştir (12). Bezircioğlu ve ark., Varma ve ark. yapmış oldukları çalışmalarda kadınlarda özellikle premenopozal dönemde anksiyete, stres, depresyon gibi ruhsal şikayetlerin arttığını, postmenopozal dönemde ise bu şikayetlerin azalarak ruhsal yönden iyi hissetmenin oluştuğunu belirlemiştir (13,14). Araştırmanın yapıldığı Malatya bölgesinde sosyokültürel ilişkilerin kuvvetli olduğu geleneksel Türk aile yapısı hüküm sürmektedir. Ayrıca kadınların demografik özellikleri ve yaşam stilleri de araştırmamızın sonuçlarını etkilemiş olabilir. Araştırmamızın sonuçları literatürde ilk olması bakımından önemlidir.

Araştırmaya katılan menopozal dönemdeki kadınların algıladıkları sosyal destek arttıkça psikolojik iyi oluşları artmaktadır. Ayrıca kadınların algıladığı sosyal destek psikolojik iyi oluşu %68 oranında açıklamaktadır. Karlıdere ve Özşahin menopozal dönemdeki kadınların sosyal destek düzeylerini yeterli, anksiyete düzeylerini yüksek, depresyon düzeylerini ise orta seviyede bulmuştur (5). Karlıdere ve Özşahin sosyal desteği iyi olan kadınların psikolojik şikayetlerinin azaldığını ve kendilerini ruhsal yönden iyi hissettiklerini saptamıştır (5). Bingöl ve Tel postpartum dönemindeki kadınların sosyal destek düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir (15). Sosyal destek arttıkça depresyon, stres ve psikolojik belirtilerde azalma olurken, benlik saygısı, uyum, sağlık ve toplum yanlısı davranışlarda artma olduğu görülmektedir (16). Araştırmamızın sonuçları literatürde ilk olması bakımından önemlidir. Algılanan sosyal destek ruhsal hastalıklara karşı koruyucu bir mekanizmadır. Kadınların yaşam süresinin artmasıyla beraber menopozda kalma süreleri de uzamış ve bu dönemin ruhsal yönden sağlıklı geçirilmesi sağlıklı yaşlanmanın en önemli ba-

samağı haline gelmiştir. Sosyal destek mekanizmalarının desteklenmesi kadınların psikolojik iyi oluşunu arttıracaktır.

SONUÇ

Araştırmaya katılan kadınların psikolojik iyi oluşları ile algılanan sosyal destek puan ortalamaları yüksek düzeyde bulunmuştur. Araştırmaya katılan menopozal dönemdeki kadınların algılanan sosyal destekleri arttıkça psikolojik iyi oluşun arttığı ve algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluşu %68 oranında etkilediği belirlendi. Her açıdan riskli bir dönem olan menopozun sağlıklı geçirilebilmesi için premenopozal dönemden itibaren psikiyatri hemşireleri tarafından sosyal destek kaynaklarının harekete geçirilmesi, risk altında olanların özellikle birinci basamakta takibi, ruhsal problemleri olanların menopoz döneminde takibinin sıklaşması, rehabilitasyonu ve koruyucu eğitimlerin düzenlenmesi toplum ruh sağlığının korunması için gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Abay H, Kaplan S. Menopozal dönem yaşam kalitesini nasıl etkiliyor? Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2015;1:1-23.
2. Tot Ş. Menopozun psikiyatrik yönleri. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2004;5:114-9.
3. Koçak DY, Kaya İG, Aslan, E. Klimakterik dönemindeki kadınların algıladıkları sosyal destek düzeyi ve etkileyen faktörler. JAREN 2017;3(2):66-72.
4. Arslantaş H, Ergin F. 25-65 yaş arasındaki bireylerde yalnızlık, depresyon, sosyal destek ve etki eden faktörler. Turkish Journal of Geriatrics 2011;14(2):135-44.
5. Karlıdere T, Özşahin A. Menopozda semptom örüntüsünün anksiyete, depresyon düzeyleri ve sosyal destek ile ilişkisinin incelenmesi. Klinik Psikiyatri 2008;11:159-66.
6. Telef BB. Psikolojik iyi oluş ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2013;28(3):374-84.
7. Koç Z, Sağlam Z. Klimakterium döneminde bulunan kadınların menopoza ilişkin yaşadıkları belirti ve tutumların belirlenmesi. Aile ve Toplum 2008;10:100-12.
8. Eker D, Akar H, Yıldız H. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. Türk Psikiyatri Dergisi 2001;12(1):17-25.
9. Çelik AS, Pasinlioğlu T. Sıcak Basması İnanç Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Journal of Health Science and Profession. 2015; 2(3): 249-259.
10. Zıvıdır P, Sohbet R. Menopozdaki Kadınların Suçluluk ve Utanç Duygularının Yaşam Kalitesine Etkisi. Medical Sciences (NWSAMS), 2017; 12(1): 1-9.
11. Shifren JL, Nancy EA. Surgicalmenopause: effects on psychologicalwell-beingandsexuality. Menopause 2007;14(3):586-91.
12. Abdelrahman RY, Lubna AA, Mohammad A. Predictors of psychologicalwell-beingandstressamongJordanianmenopausalwomen. Quality of Life Research 2014;23(1):167-73.
13. Bezircioğlu, İ., Gülseren, L., Öniz, A., Kındıroğlu, N. (2004). Menopoz Öncesi ve Sonrası Dönemde Depresyon-Anksiyete ve Yeti Yitimi. Türk Psikiyatri Dergisi 2004; 15(3):199-207.
14. Varma, G.F., Karadağ, F., Oğuzhanoğlu, N.K., Özdel, O., Kökten, S. (2006), Menopoz: Klimakterik Belirtiler ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişki, New/Yeni Symposium Journal, 44/4.
15. Gümüş H. Evli Bireylerin Sosyal Destek Düzeyleri ile Yaşam Doyumları ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2015; 4(3): 150-163.
16. Bingöl TY, Tel H. Postpartum dönemdeki kadınlarda algılanan sosyal destek ve depresyon düzeyleri ile etkileyen faktörler. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007;10:1-6.